

Тут існує низка проблем. Анкетування, проведене у 2002 – 2006 роках, повинно було дати відповідь на тезу, згідно з якою працівники міліції мають добрі навички надання першої медичної допомоги. 80,16% працівників міліції згодні з цим твердженням, але в той же час тільки 69,56% пересічних громадян України погоджуються з цим. З цього випливає, що працівники міліції вважають вкрай необхідним мати навички надання першої медичної допомоги, а пересічні громадяни не так упевнені в такій необхідності.

Як показує аналіз проведених досліджень, дуже замала увага приділяється у системі службової підготовки працівників міліції набуттю навичок надання першої медичної підготовки. Особливо це стосується підготовки молодих працівників міліції. З рис. 2 та 4 бачимо, що найменший рівень набутих навичок у працівників до 24-х років та зі стажем служби в ОВС до 2-х років. Але від рівня вмінь цієї категорії міліціонерів залежить і рівень знань та вмінь решти вікових груп. Таким чином, під час первинної підготовки працівників міліції та навчання у вищих закладах системи МВС, необхідно обов'язково впроваджувати практичний курс надання першої медичної підготовки. Нещодавно відбулося позитивне зрушення в цій сфері, вищі навчальні заклади системи МВС отримали наказ МВС України №323 від 22.04.2005 «Про вдосконалення організації навчання курсантів навчальних закладів МВС та працівників органів внутрішніх справ навичок надання першої медичної допомоги». Тепер справа в ефективному викладанні цієї дисципліни, і час покаже, як зміниться професійний рівень працівників міліції.

Надійшла до редколегії 30.10.06

Я. І. Артеменко

ФІЛОСОФІЯ В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ ПРАВООХОРОНЦЯ

Вы воспитаны лучше и совершеннее...

*Потому вы должны спускаться
в обитель прочих людей и привыкать
созерцать темные стороны жизни...*

*Вы в тысячу раз лучше,
чем живущие там, разглядите
и распознаете, что представляет
собой каждая тень и образ
чего она есть, так как вы уже раньше
лицезрели правду относительно
всего прекрасного, справедливого и доброго.*

Платон. Государство.

Сьогодні перехід вітчизняної системи освіти до загальноєвропейських стандартів актуалізував безліч проблем. Однією з них є проблема адаптації загальнотеоретичних гуманітарних дисциплін в новій освітній стратегії. Вкотре в історії культури філософія опинилася у ситуації, коли їй необхідно не тільки доводити свою утилітарну конкурентоспроможність у світі університетської науки, але й відстоювати свої традиційні пріоритети як «знання основ» (Арістотель), «вчення про смисли» (К. Ясперс), «науки вільних людей» (Платон).

Найдраматичнішою видається академічна доля філософії саме в галузі освіти правоохоронців, чия майбутня професійна діяльність щільно пов'язана з колом гуманітарних (у вихідному значенні – людських) питань. *Дегуманітаризація* освіти правоохоронця може призвести до її *дегуманізації*, тобто до парадоксального виключення із системи професійної підготовки єдиної мети будь-якої конструктивної діяльності – самої людини.

«Виправдання» філософського знання в контексті загальної утилітаризації та формалізації освіти нагадує відому ситуацію «Апології Сократа». Афінівський мислитель змушений був захищати в суді філософську істину як від прибічників традиції патріархального, некритичного мислення, так і від «реформаторів», софістів, чия дидактична діяльність була спрямована на прищеплення учням *корисних* навичок з миттєвим ефектом.

Таким чином, будь-яка спроба «апології філософії» має виходити з двох можливих позицій: з погляду «зсередини» (з точки зору самої філософії на свій смисл, мету, проблеми) та «ззовні» (з боку конкретно-практичних завдань певної професійної діяльності). Проте доцільно почати з аргументів самої філософії – знання, яке здатне відстоювати свої теоретичні та світоглядні принципи.

Філософська свідомість, за словами німецького мислителя-екзистенціаліста Мартіна Хайдеггера, «робить речі складнішими» [1, с. 121]. Саме тому в цієї науки виникають проблеми навіть із самовизначенням: філософія завжди існує в якості «проблеми для себе самої». Визначення змісту будь-якого знання починається з виокремлення його предмета. Предмет зацікавленості філософської науки – Універсум *як ціле* [2, с. 77]. Абсолютна суцільність буття має бути охоплена засобами окремої свідомості. Це означає, що для філософської істини є принциповим «переклад» всезагального на мову унікального суб'єкта, який завжди належить певній історичній добі, культурі, традиції. Така самопроблематизація, не притаманна жодній з наук, свідчить про наявність всередині самої філософії «турботи» (М. Хайдеггер) про світ і людину. Людина не тільки автор філософської теорії, але, у своїй належності до всього людства, – кінцева мета і смисл філософствування.

Важливо розуміти, що універсальне бачення, запропоноване філософією, сприяє гуманізації світогляду – як індивідуального, так і суспільного. Принцип «все є одне» (тобто, визнання у світі наявності всезагальних закономірностей) здатен усунути конфлікт суб'єкта з самим собою, зі світом, з Іншим. Ставлення до іншої людини як до носія образу загальнолюдського (розуму, гідності, права на вибір та самовизначення) навчає цивілізованим формам комунікації в суспільстві. Таким чином, засвоєння правоохоронцем головного уроку філософії може підвищити його моральний та професійний рівень, допомогти в створенні позитивного іміджу працівника ОВС, зблизити одвічних опонентів – особу та державу.

Прояснення абсолютного для окремого – це головний аспект людської адаптації у світі. Тому одним із завдань філософії є задоволення потреби суб'єкта в людському, осмисленому існуванні (тобто, в житті, яке має раціонально визначений зміст). За це відповідає **світоглядна функція філософії**. Вона раціоналізує та систематизує життєвий досвід, надає особі можливості пояснення навколишнього світу та побудови життєвих проєктів.

Проте, філософія не поспішає давати універсальні рецепти та остаточні відповіді на життєво важливі питання. Філософське відкриття – завжди результат індивідуальної праці. Невипадково Платон називав філософію «другою навігацією». Це означає, що для того, щоб рухатись в обраному напрямку, людина не повинна покладатися на волю «вітру» (пасивно слідувати обставинам, як у випадку «першої, вітрильної навігації»), а докласти самостійних зусиль («сісти на весла», за Платоном) – психологічних, інтелектуальних, моральних, професійних. За знаходження внутрішнього потенціалу індивідуального зростання особи та визначення сенсу її існування відповідає **людинобудівна, або екзистенційна** (від «екзистенція» – «існування», тобто, істинна природа людини) **функція** [2].

За думкою давньокитайського філософа Лао Цзи, «вправний оратор схожий на заїку». В своєму обережному ставленні до істини філософія нагадує такого оратора: вона перш за все навчає вмінню бачити та коректно формулювати проблему. Такий підхід не задовольняє інші науки, мета яких – спрощення картини світу. «Невпевненість» філософії може створити хибне уявлення про необов'язковість, комплементарність філософської освіти. Проте, така освіта – це необхідний теоретичний фундамент для будь-якої професійної підготовки у ВНЗ. Засвоєння правил та принципів пізнавальної діяльності (саме пізнання виходить на перший план будь-яких суб'єкт-об'єктних відносин) – неодмінна складова вищої освіти. Недарма з часів своєї появи філософія починає шукати адекватний шлях (пізніше – *метод*) осягнення світу.

Методологічна функція є однією з визначальних для філософії. Вона полягає в розробці всезагальних методів, які по суті є універсальними. Їх можна адекватно використовувати як у теоретичних науках, так і у практично орієнтованій діяльності. Засвоєння майбутніми правоохоронцями філософських методів пізнання – умова їх професійності. Так, наприклад, *гіпотетико-дедуктивний* метод, запропонований І. Ньютоном, є основою розшукової діяльності. *Діалектичний* метод передбачає дослідження об'єкта відносно загальних зв'язків і розвитку та виділення змісту явища в контексті взаємодії його протилежних сторін. Не менш плідним видається використання *методу філософської інтуїції* (або *феноменологічної редукції*), суть якого – збереження цілісності предмета, виокремлення головного, суттєвого у феномені (події або факті) та винесення «за дужки» другорядного, незначного.

Філософські проблеми, безумовно, існують поза часом, одвічно, їх постійно актуалізує саме життя. Проте, філософствування завжди пов'язано з історичним контекстом (цей зв'язок забезпечує суб'єкт філософського запитування). Минуле присутнє у філософських актах як зв'язок з традицією та загальним культурним досвідом людства. Теперішнє – це підґрунтя для індивідуального запитування, яке завжди виростає з особистісного бачення світу – «тут і зараз». Найцікавіші стосунки філософії з майбутнім. Річ у тому, що філософське вчительство – це не просто констатація актуальних фактів (пояснення того, «що є насправді»). Філософствування постійно апелює до належного (до того, «як має бути»). Таке проектування майбутнього відбувається завдяки **прогностичній функції** філософії. Достатньо згадати такі соціально значущі проекти як *благородна людина* та «*виправлення імен*» Конфуція, *ідеальна держава* Платона, *справедлива політична система* Дж. Локка, *гуманістичне право* І. Канта, *нова мораль* Ф. Ніцше, *позитивна релігія* О. Конта та ін. Орієнтованість філософської думки на майбутнє має два важливі наслідки. По-перше, проектування дозволяє критично оцінювати актуальну дійсність, по-друге, – створювати високі стандарти моральності, моралі, права.

Все сказане демонструє необхідність серйозного ставлення до філософської науки в контексті отримання університетської освіти взагалі та вищої освіти правоохоронців – зокрема. Необхідно зауважити, що «корисність» філософії не вичерпується її загальногуманітарним значенням. В інструментальному плані (окрім названого методологічного аспекту) цінність філософії можна звести до уроків раціонального осягнення дійсності, логічного, послідовного, дискурсивного мислення, ґрунтовної аргументації, комунікативної терпимості, моральної та інтелектуальної відповідальності.

Істина філософії (зрозумілої як наука та як світогляд) унікальна своєю толерантністю щодо інших спроб прояснення буття. Моральний вектор філософського знання передбачає поважне ставлення до всіх можливих істин – міфологічної, релігійної, наукової. Проте, філософія ніколи не перетвориться на ідейний компроміс з профанацією істини – дегуманізованим знанням, відірваним від потреби людини «знаходити смисл понад усі цілі існування ... і ставати людиною через розуміння Буття» [4, с. 212].

Список літератури: 1. Хайдеггер М. Основные понятия метафизики // Вопросы философии. 1989. №9. 2. Ортега-и-Гассет Х. Что такое философия. М., 2000. 3. Платон. Соч. В 4 т. Т. 1, 3. М., 1994. 4. Ясперс К. Философия в будущем // Феномен человека. М., 1993.

Надійшла до редколегії 19.09.06